

ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΧΙΟΥ,

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΜΕΣΑΙΩΝΑ.

*Αγνοία τῶν περὶ τῆς Χίου κατὰ χιλιετὲς διάστημα. Ἡ Χίος κυριεύεται ὑπὸ τοῦ Τσαχᾶ, καὶ πάλιν ἐλευθεροῦται. Καταπορεύεται ὑπὸ τοῦ Δομνίκου Μικέλη. Κυριεύεται ὑπὸ τῶν Βενετῶν. Λοιμὸς ἐν Χίῳ. Ὑποπίπτει εἰς τοὺς Λατίνους. Ἐπανέρχεται ὑπὸ τοὺς Βυζαντινοὺς αὐτοκράτορας. Παρχωρεῖται εἰς τὸν Ζαχαρίαν Βενεδέτον. Ὁ Ἀνδρόνικος ἐκστρατεύει κατὰ τῶν διαδόχων τοῦ Βενεδέτου. Οἱ Γενουήσιοι κυριεύουσι τὴν Χίον. Ὁ Ζυβὸς ἐκστρατεύει ἀνωφελῶς κατὰ τῆς Χίου. Πολιορκεῖται ἡ νῆσος ὑπὸ τοῦ Βενετοῦ Πισάνη (1352).

Αἱ Χιακαὶ ἀρχαιολογίαι τοῦ αἰοδίου Κοραῆ φθάνουσι μέχρι τέλους τῆς πρώτης ἀπὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος· τὰ δὲ νεωστὶ ἐκδοθέντα Χιακὰ τοῦ ἱατροῦ Ἀλεξάνδρου Μ. Βλαστοῦ ἀρχονται κυρίως* ἀπὸ τῶν τελευταίων χρόνων τῆς ἐνδεκάτης· ὅθεν μένει κατὰ δυστυχίαν χάσμα πλατύτατον εἰς τὴν ἡδὴ ἐγνωσμένην ἱστορίαν τῆς νήσου Χίου. Κατὰ τὸ μακρὸν διάστημα μιᾶς ὁλοκλήρου χιλιετηρίδος εὐρίσκοντες μόνον, ὅτι τὸ 253 ἐμαρτύρησεν εἰς αὐτὴν ὁ ἀπ' Ἀλεξανδρείας ἅγιος Ἰσιδῶρος, καὶ ὅτι πρὸς τὰ τέλη τῆς τετάρτης ἑκατονταετηρίδος ἤκμασε Χίος ἱατρὸς, Αἰσχίνης ὀνομαζόμενος. Ἀλλὰ τότε ἡ Χίος ἐδέχθη τὴν Χριστιανικὴν θρησκείαν, — ἂν ὑπέφερε πολὺ ἢ ὀλίγον κατὰ τὸν ἐπὶ Δεκίον καὶ Διοκλητιανοῦ διωγμὸν τῶν Χριστιανῶν, — ἂν ἐπενεμήθη καὶ τὴν νῆσον ὁ εἰς τὸ Γραικικὸν κράτος ἐπιστήφας τρομερὲς λοιμὸς (558), — ἂν ἐπειράχθη ὅτε ὁ στόλος τῶν Ἀράβων, κυριεύσας τὴν Ρόδον (653), κατεπόρθησεν ὅλας τὰς Κυκλάδας, ἢ ὅτε ὁ Ροβέρτος Γισκάρδος, πολεμῶν τὸν αὐτοκράτορα τῶν Ῥωμαίων Ἀλεξίν Κομνηνὸν, ἐληλάτησε τὰς νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους (1084), — ταῦτα παντάπασιν ἀγνοοῦμεν.

Τὸ 1093, Τούρκος ἀντάρτης, Τσαχᾶς ὀνομαζόμενος, συναθροίσας τεσσαράκοντα πλοῖα, καὶ εἰσαγαγὼν ναῦτας ἐμπείρους, ἐκυρίευσεν τὴν Φώκαιαν, τὰς Κλαζομενάς, τὴν Μιτυλήνην, καὶ τὴν Χίον. Μαθὼν τὰς νίκας τοῦ ὁ Κωνσταντινουπόλεως αὐτοκράτωρ, ἔστειλε κατ' αὐτοῦ ἱκανὸν στόλον καὶ στρατηγὸν Νικήταν τὸν Κασταμονίτην, ὅστις, συγκροτήσας μάχην μετὰ τοῦ Τσαχᾶ, ἐνίκηθη χάσας καὶ πολλὰ πλοῖα. Ὁ βασιλεὺς, εἰδοποιηθεὶς περὶ τῆς ἥττης τοῦ Κασταμονίτου, ἐξώπλισεν ἄλλον στόλον, τοῦ ὁποῦ ἀνηγόρευσε ἡγεμόνα Κωνσταντῖνον τὸν Δαλασσηνὸν, ἄνδρα μαχιμώτατον καὶ συγγενῇ του ἐκ μητρός. Οὗτος, ἅμα φθάσας εἰς τὴν Χίον, κατέστρεψε τεῖχός τι, καὶ τόσον τρόμον ἐνέπνευσεν εἰς τοὺς Τούρκους, ὥστε ἀπελπισθέντες ἤρχισαν νὰ ἐπικαλῶνται τὸ ἔλεός του. Ἀντὶ ὅμως νὰ ὠφελῇ ἡ ἀμέσως ἀπὸ τὴν ἐπιτυχίαν ταύτην, καὶ ν' ἀλώσῃ τὸ φρούριον, ἀφῆκε τὸν καιρὸν νὰ παρέλθῃ ἐν ἀπραξίᾳ. Οἱ Τούρκοι ἐν τῷ μεταξύ, νέον τεῖχος ἀνοικοδομήσαν-

*Λέγονται κ ο ρ ί ω ς· διότι παρατηρεῖ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι, «ὅσον ἀνῆκε τὴν παλαιὰν ἱστορίαν τῆς Χίου μέχρι μιᾶς ἑκατονταετηρίδος μετὰ Χριστόν, μᾶς ἔδωκε μέγα φῶς ἡ Χιακὴ ἀρχαιολογία τοῦ αἰοδίου Κοραῆ· ταύτην ἠκολούθησαμεν ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τῆς ἐποχῆς ταύτης α ὕ τ ο λ ε ξ ε ῖ.» μὲ τινὰς ἀφαιρέσεις, προσθήκας, καὶ ἀλλαγάς.

3*έ

τες, ἐπρόσμενον βοήθειαν παρὰ τοῦ ἐν Σμύρῃ τότε Ἰσαχᾶ, ὅστις, ἐξοπλίσας τὸν στόλον του, καὶ παραλαβὼν 8000 Τούρκους, ἐβάδιζε κατὰ τῆς Χίου. Πλησιάσας δὲ εἰς τὴν νῆσον, ἀπῆντησε περὶ τὸ μεσονύκτιον τὸν ἐχθρικὸν στόλον, ὅστις εἶχε μὲν ἐπίτηδες ἐκπλεύσειν εἰς ἀπάντησίν του ὑπὸ τὸν ναύαρχον Ὡπον, ἀλλ' ὑπέρμετρα φοβηθεὶς ἐπέστρεψε πάλιν εἰς τὴν Χίον, καὶ ἤραξεν εἰς τὸν λιμένα. Ὁ Τσαχᾶς ἠκολούθησε κατόπιν, καὶ στρατεύματα τὴν ἐπαύριον ἀποβιβάσας, ἱκανὴν βλάβην ἐπρόξενησεν εἰς τοὺς Γραικοὺς. Ἐμβὰς δὲ καὶ εἰς τὸν λιμένα μετὰ τοῦ στόλου, ἐκυρίευσεν μερικὰ πλοῖα, καὶ ἤθελε κυριεύσειν καὶ τὰ λοιπὰ, ἐὰν δὲν ἀπεμακρύνοντο τῆς ἀκτῆς μόλις καὶ μετὰ βίας. Προσκαλέσας ἐπομένως εἰς συνδιάλεξιν τὸν Δαλασσηνὸν, ἐξήγησε τὸ αἷτιον τῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐχθρας του, καὶ ἐπρότεινε νὰ γένῃ ἑγγραφὸς συνθήκη μεταξύ των. Ἀλλ' ὁ Δαλασσηνὸς, καλῶς γνωρίζων ὅτι οὔτε πίστις οὔτε εὐκρίνεια ὑπῆρχεν εἰς τὸν Τσαχᾶν, εἶπεν εἰς αὐτὸν μετὰ παρρησίας ὅτι δὲν ἠδύνατο ποσῶς νὰ συγκατανεύσῃ εἰς τὰ προβλήματά του. “Ἀλλ’ ἐπειδὴ,” ἐπρόσθεσε, “περιμένεται ὁ Δουξ Ἰωάννης, ὁ γυναικάδελφος τοῦ Αὐτοκράτορος, μετὰ πολυαριθμοῦ στρατοῦ πεζικοῦ καὶ ναυτικοῦ, ἃς ἀκούσῃ ἐκεῖνος τοὺς λόγους σου· καὶ τότε διὰ τῆς μεσιτείας αὐτοῦ ἐμποροῦν νὰ λάβωσι τέλος αἱ μετὰ τοῦ αὐτοκράτορος σπονδαί.” Καὶ τῶνόντι, ὁ αὐτοκράτωρ γνωρίζων τὰ προτερήματα τοῦ Ἰωάννου εἶχε πέμψειν αὐτὸν διὰ νὰ διώξῃ τοὺς Τούρκους ἐκ τῆς Χίου. Ἀλλ’ ὁ πανουργὸς Τσαχᾶς, τυχὼν τὴν ἐπαύριον οὐριον ἄνεμον, ἀπέπλευσεν εἰς τὴν Σμύρνην διὰ νὰ συνάξῃ νῆας δυνάμεις. Ὁ Δαλασσηνὸς ὅμως ταύτην τὴν φορὰν δὲν ἐκάθητο ἀργός, διότι συναθροίσας πολλὴν δύναμιν συνεκρότησε μάχην, ἐνίκησε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐκυρίευσεν τὸ φρούριον, ἐν Σμύρῃ ἔτι τοῦ Τσαχᾶ διατρίβοντος. Ἀπέπλευσε μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Μιτυλήνην, ἀφοῦ ἠσφάλισε τὴν Χίον δι’ ἱκανῆς φρουρᾶς· ὁ δὲ Τσαχᾶς προσκληθεὶς εἰς συμπόσιον παρὰ τοῦ Σουλτάνου Κλίτζ—ἀρσλάν (σπαθήρου Λέοντος) ἐσφάγη, ἀφοῦ κατετάρaxεν ἱκανὸν χρόνον τὸ Ῥωμαϊκὸν βασίλειον.

Μόλις ἡσύχασεν ἡ Χίος, καὶ οἱ σταυροφορικοὶ πόλεμοι τὴν ἔρριψαν εἰς νέας ταραχὰς καὶ μεγάλας δυστυχίας. Τὸ 1124, νικητὴς ἐπιστρέφων ἐκ τῆς Τύρου ὁ ναύαρχος τοῦ Βενετικοῦ στόλου Δομνίκος Μικέλης, ἀφοῦ κατεπόρθησεν ὅλας τὰς Κυκλάδας, ἐπίσκηψεν ὡς κεραυνὸς καὶ εἰς τὴν Χίον, διὰ πυρὸς καὶ σιδήρου αὐτὴν διελθὼν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀνδραποδίσας. Ἰκανὸν μέρος τοῦ χειμῶνος διέτριψεν εἰς αὐτὴν μετὰ τοῦ στόλου, ἔπειτα δ’ ἐπέστρεψεν εἰς τὴν Βενετίαν, φέρων ὁμοῦ καὶ τὸ ἀκέφαλον σῶμα τοῦ αἰγίου Ἰσιδώρου, τὸ ὁποῖον κατετέθη εἰς τὸν ναὸν τοῦ αἰγίου Μάρκου. Μετὰ δὲ περίπου 500 ἔτη (1622) Γραικὸς τις μετέφερε κλέψας καὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ εἰς τὴν Βενετίαν, δι’ ἣ μάλιστα θαυμάσιως ἀντημιέφθη αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα του.

Τὸ 1171, διαφορὰς ἔχουσα ἡ Βενετία μὲ τὸν αὐτο-

κράτορα Μανουήλ Κομνηνόν, ἐπεμψε στόλον δυνατὸν εἰς τὸ Αἰγαῖον Πέλαγος ἐκ πλοίων 120, ὑπὸ τὴν ὁδηγίαν τοῦ Δόγη Βιτάλη Μικέλη Β'. Οὗτος, πρέσβεις ἀποστείλας εἰς τὸ Βυζάντιον, ἐκυρίευσεν ἐν τῷ μεταξύ τὴν Χίον, ὅπου ἀπεφάσισε καὶ νὰ ἐκχειμάσῃ περιμένων αὐτούς. Ἀφοῦ δὲ οἱ ἀπεσταλμένοι, διατρίψαντες ὀλίγον εἰς Κωνσταντινούπολιν, τίποτε δὲν κατάρθωσαν, ἐπανῆλθον εἰς τὴν Χίον, ὅπου εὗρον τρομερὰν πανώλη ἀνηλεῶς θερίζουσαν τὸν στρατὸν, ὥστε καὶ νὰ ὑποπτευθῶσιν ὅτι οἱ Γραικοὶ εἶχον φαρμακεύσειν τὰ φρέατα. Τόσον πληθὺς ἀπέθνησκειν, ὥστε οἱ Βενετοὶ, μὴ ἔχοντες πλέον ναύτας νὰ κυβερνῶσι τὰ πλοῖά των, ἔκαιον αὐτὰ διὰ νὰ μὴ τὰ ἀφίσωσιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γραικῶν. Τέλος, προχωροῦσης ἔτι μᾶλλον τῆς ὀλεθρίου ἐπιδημίας, ἠναγκάσθησαν νὰ ἀποπλεύσωσιν εἰς τὴν Βενετίαν μετὰ δεκαεπτὰ μόνον πλοίων.

Τὸ 1204 ἐκυρίευσαν οἱ Λατῖνοι τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ κατεῖχον αὐτὴν μέχρι τοῦ 1261. Κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο οἱ μὲν Γάλλοι ἐδόσποζον εἰς τὴν Βιθυνίαν, Θράκην, ὅλην τὴν κυρίως Ἑλλάδα, καὶ τὰς μεγίστας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους. Οἱ δὲ Βενετοὶ ἐξουσίαζον τὴν Χίον, ὅλας σχεδὸν τὰς Κυκλάδας καὶ Σποράδας, τὰ παράλια τῆς Προποντιδὸς καὶ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, καὶ ἄλλας πολλὰς χώρας. Ποία καθευτὸ οἰκογύνεια Βενετικὴ ἔλαβε τὴν ἡγεμονίαν τῆς Χίου, μένει ὁπωσοῦν ἀβέβαιον· ὅτι ὅμως ὁ Δούκας Βατάτσης, ναυτικὴν δύναμιν ἀποστείλας, ἐκυρίευσεν τὴν Χίον, Λέσβον, καὶ ἄλλας νήσους τοῦ Αἰγαίου Πελάγους, καὶ πρὶν ἀκόμη ἀνακτηθῇ τὸ Βυζάντιον ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Παλαιολόγου, τοῦτο φαίνεται ἀναντίρρητον. Ἀφοῦ δὲ, τελευταῖον, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Γραικῶν τὸ σκῆπτρον τῆς Ἀνατολῆς, ὁ αυτοκράτωρ διέμοιρασεν εἰς τοὺς διαφόρους ἀρχηγοὺς τὸ τρίτον τῆς κατακτηθείσης χώρας. Ἐκ τούτων εἰς ἦτο καὶ ὁ Βενεδέτος Ζαχαρίας, ὅστις ἔλαβε πρὸς ἀποζημίωσιν τὴν Χίον, ἀναγορευθεὶς προσέτι καὶ ἀρχιναύαρχος καὶ μέγας κοντόσταυλος (1298), ἐπὶ συμφωνίᾳ νὰ τὴν ἐξουσιάζῃ διὰ δέκα ἔτη χωρὶς νὰ πληρὸν καίνενα φόρον εἰς τὸν βασιλέα, νὰ ὀνομάζεται ὅμως ἡ νῆσος κτῆμα τοῦ βασιλέως, καὶ νὰ ὑφύωνται ἐπὶ τῶν τειχῶν αἱ βασιλικαὶ σημαῖαι, μετὰ δὲ τὴν δεκαετίαν νὰ ἀποδώσῃ πάλιν τὴν νῆσον εἰς τὸ κράτος. Ὑπὸ τὴν κυβερνήσιν τοῦ Ζαχαρίου τοῦτου ὑπέφερον ἡ Χίος δύο ληστρικάς καταδρομὰς, μίαν (1302) τὴν τοῦ Ρογέρου ἀρχηγοῦ τῶν Καταλάνων, καὶ ἄλλην τὴν τῶν Ὀθωμανῶν, ἥτις ἦτο πολὺ τρομερωτέρα, (1307). Οὗτοι, ἀφοῦ κατακάτος ἐνίκησαν παρὰ τὴν Νικομήδειαν τὸν στρατηγὸν τοῦ Γραικικοῦ στρατοῦ Μουζάλωνα, ἔστειλαν τριάκοντα πλοῖα νὰ λεηλατήσωσιν τὴν Χίον. Ἀπὸ τοὺς κατοίκους οἱ μὴ προρθάνσαντες νὰ σωθῶσιν εἰς τὸ φρούριον, ὅλοι κατεσφάγησαν· τετρακίσιοι δὲ περίπου, ἐπιβιβάσαντες εἰς τεσσαράκοντα πλοιάρια γυναικάς καὶ τέκνα καὶ ὅσην ἡδυνήθησαν νὰ διασώσωσι περιουσίαν, ἐνανάγησαν πρὸς ἐπίμετρον τῆς συμφορᾶς παρὰ τὴν νῆσον Σκύρον.

Μολονότι διὰ δέκα μόνον ἑναιαυτοὺς ἐχάρισεν ὁ βασιλεὺς τὴν νῆσον εἰς τὸν Ζαχαρίαν, οὐδ' οὗτος ὅμως μετὰ τὴν παρέλευσιν τῆς πρώτης δεκαετίας, οὐδ' οἱ αὐτοῦ υἱοὶ καὶ διάδοχοι Μπενέτος καὶ Μαρτίνος, μετὰ τὴν παρέλευσιν ἄλλων ἀκολούθως, ἐξετέλεσαν τὰ συμφωνηθέντα· ἀλλὰ πανούργως παίζοντες τὸν βασιλέα ἐλάμβανον πάντοτε νέων ἐτῶν προσθήκην πρὶν παρέλθωσι τὰ παλαιὰ, ἔργῳ μὲν χαίρομενοι αὐτοὶ τὴν νῆσον, λόγῳ δὲ ὡς κτῆμα βασιλικὸν αὐτὴν κατέχοντες. Ἐπὶ τέλους, διὰ τῆς παρακινήσεως πλουσίου τινὸς καὶ δυνατοῦ Χίου τοῦ Καλοθέτου, ἐστάλησαν ἐκ Κωνσταντινπόλεως διαταγαὶ πρὸς τὸν Μαρτίνον νὰ παύσῃ ὀχυρόνων τὴν νῆσον, καὶ νὰ δεχθῇ ἄλλας συνθήκας, μὲ ἀπειλήν ὅτι τὴν ἀπεΐθειαν αὐτοῦ ἤθελεν ἀκολουθήσειν ἄμεσος ἐκστρατεία. Ἀλλ' ὁ Μαρτίνος, ἀνὴρ συνετὸς καὶ πανούργος, ὅστις ἤδη ἐφοροῖ ὅγει τὰς γειτονεύουσας χώρας, περιεφρόνησεν ἐξίσου καὶ τὰς ὑποσχέσεις καὶ τὰς ἀπειλάς. Ὁ Μπενέτος, ἐκ τοῦ ἐναντίου, διαφορὰν ἔχων μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του διότι τὸν εἶχεν ἀποστερήσειν 6000 χρυσία, κατέφυγε πρὸς τὸν βασιλέα, βοήθειαν ζητῶν, καὶ πρόθυμος νὰ συνεργήσῃ, κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος αὐτὸν Μαρτίνου.

Ἡτοιμάσθη λοιπὸν μετὰ μεγάλης λαμπρότητος καὶ πομπῆς στόλος 105 μεγάλων πλοίων, μεθ' οὗ περὶ τὸ φθινόπωρον τοῦ 1329 ἐξέπλευσεν ὁ Ἀνδρόνικος κατὰ τῆς Χίου. Καὶ πρῶτον μὲν κλεισθεὶς ὁ Μαρτίνος εἰς τὰ τεῖχη μὲ ὀκτακοσίους στρατιώτας, ἐζήτησε ν' ἀντισταθῇ· ἀλλ' ἀφοῦ ἶδε τὰς μεγάλας δυνάμεις τοῦ βασιλέως, καὶ ἀφοῦ μάλιστα ἐνεχείρισεν εἰς τὸν ἐχθρὸν ὁ Μπενέτος ἐν φρούριον πλησίον τοῦ ἄλλου κείμενον, ἀπελπισθεὶς παρεδόθη χωρὶς οὐδεμιᾶς συνθήκης. Μόλις ἴδον αὐτὸν οἱ Χῖοι αἰχμάλωτον, καὶ ὀρμήσαντες ἤθελον ἐξάπαντος τὸν φονεῦσαι, ἀν' ὃ Δομίστικος δὲν ἐπρόφθανε νὰ τοὺς ἐμπυδίσῃ. Ὁ δὲ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν ὀνειδίσας ἔρριψεν εἰς φυλακὴν, εἰς δὲ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ τέκνα καὶ τὰς ὑπὴρτίδας ὅλας ἐσυγχώρησε νὰ ἐπάρωσιν ὅσα ἐπιπλα καὶ σκεύη πολυτελῆ ἡδύναντο νὰ φέρωσιν· εἰς τοὺς δούλους παρομοίως νὰ σηκώσωσιν ὅσα ἡδύναντο στρώματα καὶ τάπητας καὶ τὰ πρὸς ὕπνον ἀναγκαῖα, καὶ νὰ ὑπάγωσιν ὅπου ἤθελον. Εἶπε καὶ εἰς τοὺς 800 στρατιώτας τοῦ Μαρτίνου ὅτι ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἀναχωρήσωσιν, ἢ νὰ μείνωσι μισθοφόροι τοῦ βασιλέως, καὶ ἔμειναν οἱ πλεῖστοι. Ἀντήμειψε μετὰ ταῦτα τὸν Καλόθετον πλουσιοπαρόχως, καὶ ἡλευθέρωσε τοὺς Χίους ἀπὸ τινος τῶν πολλῶν φόρων. Μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων, καλέσας τὸν Μπενέτον ὁ βασιλεὺς, τὸν εἶπεν ὅτι πρὸς ἀνταμοιβὴν τὸν ἀφίνει νὰ ἐξουσιάζῃ τὴν νῆσον, ἐπὶ συμφωνίᾳ ὅμως τὰ μὲν τεῖχη νὰ κρατῶνται ὑπὸ Γραικικῆς φρουρᾶς, ἐκ δὲ τοῦ εἰσοδήματος τῶν 120,000 φλωρίων, (μετὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῶν εἰς φυλακὴν τῆς νήσου ἀπαιτουμένων ἐξόδων), νὰ λαμβάνῃ αὐτὸς μὲν τὸ ἥμισυ, ὁ δὲ βασιλεὺς τὸ ἄλλο ἥμισυ. Ταύτην καὶ ἄλλας ἔτι γενναιοτέρας προσφοράς ἀποβαλὼν μετ' ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως ὁ ἀνόη-

τος Μπενέτος, ἐξήτησε τρία πλοῖα βασιλικά διὰ νὰ μεταβῇ πανοίκιος εἰς τὸν Γαλατᾶν, τὰ ὁποῖα λαβὼν καὶ ἐμβιβάσας ὅσῃν εἶχε περιουσίαν, ἔφθασεν ἐκεῖ. Ὁ δὲ αὐτοκράτωρ, ὁχυρώσας τὸ φρούριον καὶ διατάξας τὰ τῆς Χίου, ἀπέπλευσε πρὸς τὴν Φώκαιαν, ὅθεν μετέβη εἰς τα εἰς τὴν Ἀδριανούπολιν. Ἀλλ' ὁ Μπενέτος δὲν ἡσύχασε· θέλων νὰ ἐκδικηθῇ, κατέπεισε διὰ χρημάτων τοὺς τριπάρχους ὁκτὼ πλοίων ἐρχομένων ἐκ Γενούης, νὰ συνεκστρατεύσωσι μετ' αὐτοῦ κατὰ τῆς Χίου, ἐλπίζων νὰ τὴν κυριεύσῃ εὐκόλως διὰ τὴν ἀπουσίαν τῆς ναυτικῆς δυνάμεως. Μόλις ὁμοῦς ἀπέβησαν οἱ στρατιῶταί του, καὶ, συγκροτηθεῖσης μάχης μετὰ τῶν Χίων, ἐνίκηθησαν κατὰ κράτος, χάσαντες ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους. Οἱ λοιποὶ ἔφυγον κακὴν κακῶς· ὁ δὲ Μπενέτος, παθὼν ἐπιληψίαν, ἀπέθανεν εἰς ἑξ ἡμέρας.

Οἱ ταλαίπωροι ὁμοῦς Χῖοι ὀλίγους ἐνιαυτοὺς ἐχάρησαν ἐν εἰρήνῃ καὶ ἡσυχίᾳ. Τὴν 14ην Ἰουνίου, 1346, ἔφθασεν ἔμπροσθεν τῆς Χίου ὁ Σίμων Βιγνόζος μετὰ εἰκοσιεννέα πλοίων ἐκ Γενούης, ἦτις, ἐλευθερωθεῖσα τότε ἀπὸ ἐσωτερικᾶς ταραχᾶς, διεύθυνε τὴν προσοχὴν εἰς ἐξωτέρας κατακτήσεις. Ἀφοῦ δὲ μὲ ὑποσχέσεις καὶ προσποιήσεις ἀφιλοκερδείας ἀπέτυχεν εἰς τὸ νὰ ἐφελκύσῃ τὴν ἐμπιστοσύνην τῶν Γραικῶν, ὀργισθεὶς ἀπεβίβασε τὸν στρατὸν τὴν ἐπαύριον, καὶ ἀναστήσας μηχανάς, καὶ σκάφας ὑπόνομους, ἔκαμεν ἐφοδὸν εἰς τὸ τεῖχος, πλὴν οἱ Χῖοι γενναίως τὸν ἀπέκρουσαν, πεντακοσίους ἐχθροὺς φονεύσαντες. Οἱ Γενουήνσιοι μετὰ τὴν ἀποτυχίαν ταύτην ἐστράφησαν πρὸς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, τῆς ὁποίας ὑποτάξαντες ἐντὸς τεσσάρων ἡμερῶν τὰ τέσσαρα λοιπὰ μικρὰ φρούρια, ἐπανῆλθον ἔμπροσθεν τῶν τειχῶν. Τὸ ἀδύνατον ὁμοῦς βλέποντες τοῦ νὰ κυριεύσωσιν αὐτὰ δι' ἐφόδου, ἀνῆγειραν τεῖχος ὑψηλότερον τοῦ ἐχθρικοῦ, ἐνταυτῷ δὲ περιέκλεισαν τοῦτο καὶ διὰ θαλάσσης, πῆξαντες σειρὰν ξύλων ἐκτεिनομένην ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Ἰσιδώρου μέχρι τοῦ στομίου τοῦ λιμένος. Οἱ Χῖοι κατὰ συνέπειαν, στερηθέντες ἐντὸς ὀλίγου τῶν πρὸς τὸ ζῆν, καὶ μὴ βλέποντες καμμίαν βοήθειαν ἐκ μέρους τῶν Γραικῶν, παρδόθησαν τὴν 13ην Σεπτεμβρίου, ἐπὶ ταῖς ἐφεξῆς συνθήκαις—

Α'. Νὰ ἀπολαμβάνωσιν ὅλας τὰς τιμὰς τῆς Γενουησίου πολιτογραφήσεως.

Β'. Οἱ δημόσιοι φόροι καὶ ἡ ἐκλογὴ τῶν ἀρχόντων καὶ ἡ πολιτικὴ κυβέρνησις νὰ ᾖναι εἰς χεῖρας τῆς Δημοκρατίας.

Γ'. Ἡ ὑπεράτη ἀρχὴ νὰ ἀνήκῃ εἰς τὸν αὐτοκράτορα.

Ταύτας ὁμοῦς καὶ ἄλλας ἐτι ὠφελιμωτέρας καὶ ἐντιμωτέρας συνθήκας, τὰς ὁποίας διεπραγματεύετο ἀκολούθως ὁ αὐτοκράτωρ κατ' εὐθείαν μὲ τὴν Γένουαν, ἀνέτρεψεν ἡ τοῦ Ζυβοῦ ἀτυχής ἐκστρατεία.

Ὁ Ζυβὸς οὗτος, ἰσχυρότερος ὢλων τῶν Χίων, ὅσοι μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς πατρίδος αὐτῶν κατέφυγον εἰς Φώκαιαν, ἔγραψε πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ πρῶτον μὲν ἐξήτηε συγχώρησιν διὰ τὴν παράδοσιν τοῦ φρουρίου, ἐπο-

μένως δὲ τὸν παρεκάλει νὰ μὴ παραιτήσῃ τὴν νῆσον, ἀλλὰ νὰ τὸν δώσῃ μικρὰν βοήθειαν διὰ νὰ τὴν μετακυριεύσῃ. Ὁ βασιλεὺς ἐπῆνεσε τὴν προθυμίαν του, τὸν ἐπρόσταξεν ὁμοῦς νὰ ἀναβάλῃ τὸ πρᾶγμα, ἕως ὅτου ἐπιστρέψωσιν οἱ πρέσβεις ἐκ τῆς Γενούης, νομίζων ἀνόρμωστον, ἐνῷ ἔστειλε πρέσβεις περὶ εἰρήνης, νὰ κάμνῃ ἐκστρατείας. Ἀλλ' ὁ Ζυβὸς χωρὶς νὰ προσμείνῃ τὴν βοήθειαν, συνάξας ὅσους Γραικοὺς ἤδυνῆθη, ἐπλευσεν εἰς τὴν Χίον, καὶ μάχην συγκροτήσας πρὸς τοὺς Γενουίτας, ἐνίκησε καὶ κατέκλεισεν αὐτοὺς εἰς τὸ φρούριον, πολλοὺς μὲν φονεύσας, πληγώσας δὲ καὶ αὐτὸν τὸν στρατηγόν. Κατὰ δυστυχίαν ὁμοῦς ἐπλεον δύο πλοῖα Γενουήσια παρὰ τὴν Χίον διὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπὸ τὸν Ἀνδρέαν Πετρίλην. Οὗτος, ἀκούσας ὅτι οἱ ὁμόθηρσκοὶ τοῦ ἐπολιορκούντο ὑπὸ τοῦ Ζυβοῦ, ἀπεβίβασε τὰ πληρώματα διὰ νὰ τοὺς βοηθήσῃ· δευτέρα μάχη συνεκροτήθη, καὶ πάλιν ἐνίκα ὁ Ζυβός· ἀλλ' ἄγωνιζόμενος γενναίως καὶ ἀπερισκέπτως, ἀπέθανε πληγωθείς ὑπὸ βέλους, τὸ ὁποῖον ἰδόντες οἱ Φωκαεῖς ἐπέστρεψαν εἰς τὴν Φώκαιαν, πάντῃ ἐλευθέρους κυριάρχας τῆς νήσου ἀφήσαντες τοὺς Γενουίτας.

Μετ' ὀλίγα ἔτη, ἐχθροὶ ὄντες καὶ ἀντίζηλοι τῶν Γενουησιῶν οἱ Βενετοὶ, ἔστειλαν ἑκοσι πλοῖα ὑπὸ τὸν Νικόλαον Πισάνην νὰ πολιορκήσωσι τὴν Χίον. Οἱ δὲ Γενουήνσιοι, εὐρισκόμενοι τότε εἰς τὸν κολοφῶνα τῆς δυνάμεως, ἀντέστειλαν 64 πλοῖα καὶ στρατηγὸν τὸν Παγανῖνον Δωρίαν, ὅστις, φθάσας ἔμπροσθεν τῆς Χίου, ἐδίωξε κακὴν κακῶς τὸν Πισάνην, μόλις δυνηθέντα νὰ καταφύγῃ εἰς τὸν λιμένα τῆς Χαλκίδος.

Ἔπεται ἡ συνέχεια.

Εἰς τὴν κομπάζουσιν εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς Εὐρώπῃ, καὶ ὁμοῦς τυραννομένην ἀκόμη ἀπὸ πολλὰς παλαιὰς καὶ σαπρὰς ὀλιγαρχικὰς καταχρήσεις, ἀξιοτέρας βαρβάρων παρὰ πολιτισμένων ἔθνων, ἡ ἀναίσχυτος ζήτησις πολλῶν πολιτικῶν ἐπικερδῶν ὑπουργημάτων ἐπροχώρησεν εἰς τόσον, ὥστε οἱ ἡγεμόνες, μὴ ἔχοντες πλέον πῶς νὰ χορτάσωσι τὴν ἀπληστίαν τῶν ἰδίων κολάκων, ἐπενόησαν νέα ὑπουργήματα, τὰ ὁποῖα τὸνομα μόνον τῆς ὑπουργίας ἔχουν, οὐδὲ μέριμναν ἄλλην προξενοῦν εἰς τὸν ὑπουργοῦντα παρὰ τὴν μέριμναν νὰ λαμβάνῃ καὶ νὰ δαπανᾷ εἰς τὰς τρυφὰς τοῦ ἀναίσχυντος τοὺς ἰδῶτας τοῦ λαοῦ.

Ἄνόμασαν δὲ τὰ τοιαῦτα ὑπουργήματα, *Sinecure*, ἀπὸ δύο Ῥωμαϊκᾶς λέξεις *sine cura*, ἤθουν, χωρὶς μέριμναν, ὄνομα ἱκανὸν, διὰ τὴν γελοιότητά του, νὰ μακρύνῃ ἀπ' αὐτὰ τοὺς ψωμοζήτας, ἂν οἱ ψωμοζήται ἦσαν ἱκανοὶ νὰ αἰσχύωνται τὰ αἰσχρά. Ἡμεῖς δὲν ἔχομεν ἀκόμη λέξιν ἐρμηνεύουσιν τὸ *sinecure*· καὶ εἴθε μὴ ἔλθῃ ποτὲ εἰς χρεῖαν τὸ πολίτευμά μας τοιαύτης λέξεως! Ἀλλ' ἐπειδὴ χρεωτοῦμεν νὰ γνωρίζωμεν καὶ νὰ ἐρμηνεύωμεν εἰς ἀλλήλους τὰς καταχρήσεις τῶν ἄλλων ἔθνων, ἐσύμμερ' ἴσως νὰ ὀνομάσωμεν τὰ χωρὶς ὑπουργίαν ταῦτα γελοῖα ὑπουργήματα μὲ τὸ γελοῖον ὀξύμωρον τοῦτο, Ἀμεριμνομέριμνα.—ΚΟΡΑΗΣ.

Οἱ ἀρχαῖοι Πέρσαι ἰσχυρῶς ἐκολάζον τοὺς ἀχαρίστους, δικαίως νομίζοντες αὐτοὺς ἀμελεῖς καὶ πρὸς τὸν Θεόν, καὶ πρὸς τοὺς γονεῖς, καὶ τὴν πατρίδα καὶ τοὺς φίλους. Τὴν ἀχαριστίαν, λέγει ὁ Ξενοφῶν, παρακολουθεῖ μάλιστα ἡ ἀναίσχυντία· “καὶ γὰρ αὕτη (ἡ ἀχαριστία) δοκεῖ εἶναι ἐπὶ πάντα τὰ αἰσχρά ἡγεμῶν.”